

Nước Anh cho rằng họ là đối tác bình quyền với EU trong đàm phán Brexit. Những bài học từ những cuộc đàm phán gia nhập Cộng đồng châu Âu (EC) năm 1973 của Anh đã cho thấy rõ ai là người cao tay hơn trong cuộc chơi này.

Đàm phán Anh-Liên minh châu Âu (EU) sắp kết thúc giai đoạn 1, giai đoạn 9 tháng vừa qua chủ yếu tập trung vào giải quyết những cam kết đã đưa ra với EU khi còn là thành viên của liên minh này. Giai đoạn 1 được gọi là thỏa thuận “ly hôn” Brexit, trong đó có 3 vấn đề chính gây cản trở tiến trình này đó là: hóa đơn “ly hôn”, hay còn được hiểu là mức đóng góp của Anh cho EU do việc nước này quyết định rời bỏ ngôi nhà chung, vấn đề các quy định của công dân EU tại Anh và vấn đề đường biên giới giữa Bắc Ireland (Anh) và Cộng hòa Ireland. Hai bên đã gần như tìm được tiếng nói chung trong các vấn đề nêu trên, Anh và EU sẽ bước vào giai đoạn 2 của tiến trình Brexit đàm phán về tương lai mối quan hệ Anh-EU, đây mới thực sự là các vấn

đều có lỗi, định hình mối quan hệ giữa hai bên trong tương lai.

Nước Anh cho rằng họ là đối tác bình quyền với EU trong đàm phán Brexit. Những bài học từ những cuộc đàm phán gia nhập Cộng đồng châu Âu (EC) năm 1973 của Anh đã cho thấy rõ ai là người cao tay hơn trong cuộc chơi này.

Tập tài liệu dài 280 trang đóng dấu mật có lý do của nó. Sir Con O'Neill, người đứng đầu đoàn đàm phán của Anh năm 1973 khi Anh xin gia nhập EC, đã rất thông minh khi đưa ra nhận xét gây sốc cho người đọc đó là ngay từ khi bắt đầu, vị thủ của EU đã là làm sao để buộc Anh "phải nuốt thốt nhiều và nuốt ngay lập tức" và nói chung là "chúng ta đã phải làm theo như vậy". Người đứng đầu đoàn đàm phán đã đưa ra những nhận xét vô cùng nhạy cảm khi cho rằng mọi đầu chi của Anh đã thất bại. Anh ban đầu muốn thay đổi mục tiêu của EU, nhưng trong 6 tháng đã phải chịu thua EU và nhận ra rằng nhiệm vụ thay đổi là thuộc về mình, Anh phải tự thay đổi chính mình.

Những vấn đề của thời kỳ chuyển đổi trở thành chủ đề chính, bên cạnh vấn đề yêu cầu mức đóng góp tài chính mà EU đưa ra với Anh. Vị thủ của Anh tại bàn đàm phán là yêu, trong khi Pháp đang có giọng "kìm hãm những thuận lợi giúp Anh có thể sớm đạt được những mong ước của mình trong giai đoạn đầu đàm phán". Trong khi đó, đối với vấn đề đóng góp tài chính, ông lại tỏ ra "ít hào phóng hơn là chúng ta mong đợi".

Những trang báo cáo này cho chúng ta cảm tưởng như mình đang đọc câu chuyện bên trong của tiến trình đàm phán Brexit hiện nay - như là Thủ tướng May đang sôi, quyết liệt bước vào cuộc họp tại quan trọng với Chủ tịch Ủy ban châu Âu Jean-Claude Juncker ngày 4/12 sau đó là hội nghị thường định EU sẽ diễn ra vào ngày 14-15/12 tới. Trên thực tế, những báo cáo này được viết cách đây 45 năm, 6 tháng trước khi Anh gia nhập EU - đó là báo cáo của Con O'Neill được lưu giữ tại trung tâm lưu trữ quốc gia Anh, viết lại trung tâm những cuộc đàm phán giữa Anh và EC trong những năm 1970-1972 khi Anh gia nhập EC. Đó là những ghi chép thích hợp hỏi về những yêu cầu của EC khi đó, khi vấn đề minh quốc gia của nước Anh được đem lên bàn cân. Những báo cáo này cũng cho chúng ta thấy cái nhìn sâu bên trong những cuộc đàm phán hiện nay- đặc biệt là việc bên nào sẽ nắm giữ đòn bẩy quan trọng nhất.

Nước Anh nằm trong làn sóng đầu tiên của nhóm các nước gia nhập EC vào tháng 1/1973 - và Anh cũng là nước đầu tiên rời khỏi EU vào tháng 3/2019. Hai tiến trình đàm phán diễn ra trong khoảng cách thời gian khá xa nhau, với sự khác biệt vô cùng to lớn, và đi theo hướng ngược chiều nhau. Những người đàm phán giỏi đây là “người đồng ra đi” của nước Anh, và người viết mua sắm phức tạp lợi nhuận thói quen, hành xử vận chuyển và bán chất tự nhiên tự nhiên của EU.

Có khi đó và bây giờ, trình độ sự rất khó của London cách tiếp cận của châu Âu là cái mà một nhà ngoại giao cấp cao của EU gọi là chất lượng “cứng rắn”. Thay vì trao đổi linh hoạt giữa các bên bình quân nhau, cách tiếp cận của EU theo cứng rắn mà đó nước yếu hơn sẽ buộc phải chấp nhận. Bên sự chính đó là tức để thay đổi - hay còn được gọi là thời kỳ chuyển đổi.

Pascal Lamy, cựu Tổng Giám đốc Tổng cục thống kê nội thị giới và từng là Ủy viên Hội đồng châu Âu trong hai nhiệm kỳ, đã cố gắng làm thế nào không cân xứng khi mô tả tiến trình Brexit không phải là đàm phán mà là sự điều chỉnh. Khi nghe nhận xét này của Pascal Lamy, một quan chức cấp cao của EU tham gia tiến trình đàm phán Brexit đã phải thốt lên “đúng vậy”.

Bà May sẽ có những điều chỉnh to lớn trong tháng này nếu như muốn đạt được thỏa thuận ly hôn, kết thúc giai đoạn 1 của tiến trình đàm phán. Tuy nhiên đưa ra mức đóng góp tài chính từ 40-60 tỷ euro cho đến đảm bảo quy định của các công dân EU tại Anh thời hậu Brexit. Bà May đã nỗ lực rất nhiều những cuộc cùng đã phải chịu cú đầu những bất những yêu cầu của EU, những những những bất sự không phải chấp nhận từ một phía. Các quan chức Anh đang cố gắng để chứng minh rằng Anh cũng đã đạt được nguyên vọng nhất định của mình.

Một điểm khác biệt lớn so với năm 1971 của hơn cả là kết quả. Mục tiêu của Con O’Neill là rất rõ ràng: đưa Anh trở thành thành viên của EC khi đó. Ông cũng đã nhận được sự ủng hộ tuyệt đối từ các thành viên nội các. Con O’Neill cho là “tiến trình đàm phán đã diễn ra khá may mắn, thuận lợi”, ngay cả với việc đàm phán nông nghiệp, vấn đề được cho là nhiều mục tiêu lúc đó cũng được giới quyết tâm đạt.

Đàm phán Brexit của Anh hiện nay thì hoàn toàn trái ngược, hiện giờ vẫn diễn ra khá căng thẳng, và đích đến cuối cùng vẫn chưa thấy rõ. Nếu như việc đàm phán

thông mọi được tiến hành vào đầu năm 2018 thì điều này được coi là thành công lớn đầu tiên của Anh. Các cuộc đàm phán về tương lai quan hệ Anh-EU có thể sẽ kết thúc bằng công nhận những mục tiêu chia được xác định. Bà May sẽ tiếp tục thúc đẩy sự mạnh mẽ của mình không chỉ với một nội các chia rẽ, mà còn với cả một quốc hội và đất nước chia rẽ. EU cũng vậy, có thể sẽ gặp khó khăn với các vấn đề chính trị nội bộ của mình.

Khi so sánh với thời điểm đàm phán năm 1971, một số người tin rằng các cuộc đàm phán sẽ giống như sự phân các cuộc đàm phán Anh gia nhập EC thời kỳ 1961-1963 mà bộ Tổng thống Pháp khi đó là Charles de Gaulle “đánh chìm” hay không? Câu hỏi của Anh tại EU, Lord Hannay, người từng làm việc với Con O’Neill khi Anh đàm phán gia nhập EC nhận xét với Financial Times: “bóng ma của sự thất bại đang treo lơ lửng tại các cuộc đàm phán đang diễn ra hiện nay”. Lý giải cho nhận xét này, Hannay nói tiếp: “Thời kỳ 1963-1964, rất giống như hiện nay, chúng ta chưa quyết định được rõ ràng là mình đang đứng ở đâu và muốn làm gì”. Gia nhập EU cũng giống như việc rời bỏ nó, đã chứng minh cho thấy đây là một vấn đề phức tạp, một việc làm không thể tha thụt được đối với một số người Anh.

Một lý do cho việc lên án việc gia nhập hay từ bỏ EU được cho là có quá nhiều luật chung cho cả khối EU, từ hàng rào, quy định và thực thi các đạo luật. Khi cố gắng gia nhập từ chức này vào năm 1961, Anh nhận thấy sẽ có cả hội xây dựng lại những quy định chung của từ chức này. Đến năm 1971, EU đã có khoảng 15.000 đạo luật. Và cho đến ngày nay, con số này gia tăng chóng mặt cùng với luật riêng của các nước, Ủy ban châu Âu thậm chí đã không thể nắm vững hết tất cả các luật trong khối. Tuy nhiên, đây là vấn đề cần bàn cãi đối với việc gia nhập hay rời khỏi EU. Ngay từ những bước đầu tiên đàm phán để trở thành thành viên EU, các nước cũng cần viên đã phải chấp nhận không chỉ những nguyên tắc, đạo luật hiện hành của EU, mà còn phải chấp nhận bất cứ luật lệ nào mà EU sẽ ban hành trong tương lai. Nhận xét về vấn đề này, người từng đứng đầu bộ phận mở rộng EU, Sir Michael Leigh hội đồng tháng cho rằng: “Đó là điều không cần xem. Nước cũng cần viên không có sự lựa chọn nào ngoài việc phải chấp nhận nguyên tắc cần tuân cho các cuộc đàm phán, và điều này cũng như vậy đối với nước muốn rời bỏ liên minh”.

Đối với Brexit, nguyên tắc “nuốt lấy tất cả” đã được áp dụng như là điều kiện tiên quyết. Trước khi bàn thảo đến tương lai, EU muốn những cam kết trong quá khứ phải được thực hiện hoàn chỉnh. Tuy nhiên, đóng góp tài chính mà EU cho rằng đó là quy định của các nước thành viên mà họ yêu cầu, Anh phải tôn trọng những điều đã quy định trong bản quy tắc nguyên tắc làm việc của EU. Trong khi đó các quy định của Anh đối với EU thì có điểm kết thúc rất rõ ràng.

Tại các cuộc hội thảo riêng với các đồng nghiệp, nhóm đàm phán của Michel Barnier đã mô tả cuộc đàm phán ly hôn này như là cuộc đàm phán nghiêm túc cho việc "thu hẹp và đưa ra thời hạn chấm dứt". Và một câu hỏi lớn khác cho người đồng đầu đoàn đàm phán Brexit của EU và những người khác để giải quyết đó là thời kỳ chuyển đổi, thời kỳ điều chỉnh sẽ kéo dài trong bao lâu.

Năm 1971, đàm phán của Con O'Neill đã cho thấy những điều khoản liên quan đến thời kỳ chuyển đổi, EC khi đó tuân theo khá công nhận những quy định của EC, những lợi cho Anh những điều khoản thu nhập lợi để điều chỉnh thu nhập theo EC. Anh khi đó thiêu một số nghĩa vụ thành viên, như thiêu số năm đóng góp ngân sách đầy đủ, những vấn đề hàng đầu mọi quy định lợi của EC ngay từ ngày đầu tiên gia nhập từ chức này.

Chỉ với việc rời khỏi EU của Anh, bà May được cho là sẽ đồng nghĩa thời kỳ chuyển đổi kéo dài 2 năm sau khi Anh chính thức rút khỏi EU vào tháng 3/2019. Người kiện của Barnier là Anh phải chấp nhận tuân theo các quy định của EU gồm các đạo luật và quy định của tòa án tối cao EU trong thời kỳ này, kể cả những đạo luật mới sẽ ban hành trong thời gian đó. Anh không được phép bỏ phiếu thông qua các đạo luật kể từ 3/2019 vì đã rời EU những vấn đề phải tuân theo các đạo luật mới này trong thời kỳ chuyển đổi như một thành viên của EU.

Nếu các của bà May đã phân đã sẵn sàng chấp nhận những điều khoản như vậy nhằm dứt điểm thỏa thuận vào tháng 3/2019 và đưa ra được một số điểm bõ cho các doanh nghiệp. Những điều này có nghĩa là ít nhất đến năm 2021- 5 năm sau khi Anh tiến hành trưng cầu dân ý - nước Anh sẽ vẫn phải đóng góp ngân sách đầy đủ cho EU, chấp nhận số từ do đi lại, sinh sống và làm việc của công dân các nước trong EU đến Anh và chịu tuân theo những luật lệ của các tòa án châu Âu.

Tiến thoái lưỡng nan luôn là một thực tế cho các nước xin vào hay ra khỏi khối. Thực tế cũng cho thấy khối đang một trận chiến đầu tiên tại các cuộc đàm phán gia nhập công nhận ra khỏi EU, Jan Trzczyński, người đồng đầu đàm phán của Ba Lan để xin gia nhập EU thời kỳ 2001-2003 như là: "khoảng 90% của nó là, thời gian và năng lực trí tuệ không phải là để cho đàm phán mà là để đối phó với vấn đề chính trị nội bộ trong nước". Ông cho rằng đó là phần khó khăn nhất trong cả khối công việc đàm phán. Lúc nào cũng là vấn đề rời rạc rời từ nội bộ trong nước.

Bà May sẽ hiểu cảm giác này. Bà đã mất gần 6 tháng để tìm kiếm sự ủng hộ

Cả nhóm ủng hộ Brexit cho một thời kỳ chuyển đổi bất ổn. Bây giờ bà phải cố gắng để giữ quy tắc một trong những cuộc chiến mà tôi từng nhìn thấy nhất thời kỳ hậu Chiến tranh thế giới thứ hai: đó là làm sao có thể để Anh duy trì mối quan hệ gần gũi với châu Âu.

Nếu hai bên đạt được sự nhất trí thỏa thuận "ly hôn" vào tháng 12 này, một số số nên từng mới đối với vấn đề thương mại giữa Anh và EU sẽ phải được thiết lập. Thêm chí, các nhà đàm phán EU kỳ vọng về "một số mới mới, những động tích cực" tại các cuộc đàm phán thương mại. Bộ trưởng phụ trách vấn đề Brexit, David Davis dự đoán "những mối quan tâm, lợi ích đôi bên sẽ được bảo vệ".

Theo lợi ích một quan chức EU tham gia xử lý vấn đề Brexit "khi gia nhập khi, nước gia nhập sẽ nhận lấy tất cả những gì nước đó được EU cho. Bên phải tuân theo. Và bên sẽ được kết nối". Con đường rời bỏ EU là một con đường không ai biết trước. Chúng ta không biết nước Anh muốn làm gì. Chính nước Anh cũng không biết rõ họ muốn gì. London lo ngại là EU có thể không có mục đích cụ thể. Một quan chức cấp cao của Anh cho biết "chúng tôi vô cùng muốn hợp (EU) ngay điểu này một cách chính lập để không phải mong đợi".

Bà May dự sáng suốt để hiểu các tham biến: Anh sẽ rời thế thương mại và liên minh thu quan EU, chấm dứt việc tự do đi lại, làm việc và hưởng các phúc lợi xã hội của Anh đối với các công dân EU tại Anh và việc khôi phục quyền tại thương mại tòa án Anh trên đất Anh. Những mối quan hệ Anh-EU sẽ được thiết lập dựa trên nền tảng thỏa thuận tự do thương mại, tạo ra quyền tiếp cận kinh tế tốt hơn giữa hai bên, và mức cao hơn giữa Canada-EU hay tránh những chi phí trích mà Na Uy đã gặp phải tại thế thương mại chung.

Vấn đề là tìm đâu ra sự tiếp cận cân bằng. Barnier và một số người khác cho rằng kiểu pha trộn giữa cách thức tiếp cận thế thương mại EU của Na Uy và của Canada là điểu "không thể". Việc tạo ra chi tiết rõ ràng các điểu kiện để Anh tiếp cận thế thương mại EU thời hậu Brexit sẽ chỉ làm gia tăng rủi ro trong Nội các Anh. Thời gian là một yếu tố thêm nữa. Những người tham gia đàm phán năm 1971 đã rất vui mừng trước việc được khá ngại lòng điểu kiện để Anh gia nhập EC khi đó, và thế của Anh gia tăng với đầy đủ các quyền lợi phiều. Bây giờ thì các nhà đàm phán Anh lại lo ngại sẽ chỉ hòng có hậu số bất suy yếu đi khi ngày hậu rời EU xảy ra: Bộ trưởng phụ trách vấn đề Brexit Davis nhận xét: Nếu Anh bước vào thời kỳ chuyển đổi mà không đạt được thỏa thuận thương mại, việc cố gắng ra được hiệp định tự do thương mại trong những tình huống như thế này sẽ là rất bất lợi đáng sợ

quan điểm của mình tại bàn đàm phán".

Thủ tướng May còn phải sử dụng những mối quan hệ cá nhân của mình với các lãnh đạo các nước EU - đây sẽ là một yếu tố cực kỳ quan trọng. Tại những cuộc gặp đàm phán hội năm 1971, chính cuộc gặp quan trọng giữa Thủ tướng Anh khi đó Edward Heath và Tổng thống Pháp Georges Pompidou đã đưa ra quyết định "thông hành chính trị" cho các nhà đàm phán để thông qua thỏa thuận.

Hiện nay cả Thủ tướng Đức Angela Merkel và Tổng thống Pháp Emmanuel Macron đều có cách tiếp cận mình một đối với vấn đề đàm phán Brexit. Trong khi giữa 6 thành viên EC năm 1971, một mặt chúng ta có đó, có sự rạn nứt, chia rẽ những với việc nước Pháp chỉ ra mục đích của Anh, 27 nước trong EU còn lại đã thể hiện quyết tâm cùng rạn và đoàn kết chặt chẽ với nhau xung quanh vấn đề Brexit.

London hiện đang rất hy vọng tại các cuộc họp kín, các nhà lãnh đạo EU sẽ chuyển sang bàn về các thỏa thuận những mối trong tương lai. Nhưng các nhà ngoại giao giàu kinh nghiệm của Anh thì không tin vào cuộc này. Cựu đối thủ của Anh tại EU Ivan Rogers từng nhận định sẽ không bao giờ có chuyển các nhà lãnh đạo EU sẽ bất lý thuyết, hay tính toán thực dụng, hoặc rời xa tháp ngà tại Brussels. Lịch sử khi xưa, theo giáo sư Piers Ludlow thuộc trường Đại học Kinh tế London đã viết, Chính phủ báo thủ của Thủ tướng Anh khi đó là Harold Macmillan cũng đã rất nỗ lực để đàm phán cho Anh gia nhập EC, nhưng mối căng thẳng đều bị phá hủy bởi sự chia rẽ trong nội các, từ đó tin nhiệm chính phủ đi xuống và Công đảng đối lập đã khai thác triệt để vấn đề châu Âu. Vì vậy Thủ tướng May lúc này cũng vậy, không cho bà đồng tác quyết định linh hoạt mềm dẻo trong các cuộc đàm phán hiện nay thậm chí còn bị bó buộc hơn cả thủ tướng Harold Macmillan khi tiến hành đàm phán gia nhập EC hội năm 1961 bị thất bại.

Bà May có thể thấy "ngôi sao may mắn" của Con O'Neill sẽ vẫn còn chiếu sáng đối với vấn đề Brexit của nước Anh. Có thể để suy ngẫm về hơn câu viết cuối cùng của Con O'Neill trong bản báo cáo để biết nêu trên "nếu chúng ta thất bại trong việc đàm phán gia nhập cũng đồng nghĩa với rằng EC, thì có thể chúng ta sẽ phải đi tìm một thềm hòa tại một hơn cả khi chúng ta bị thất bại và giữ nguyên với ngoài EC". Vì vậy này có thể đồng tác quyết định tại mâu thuẫn nội bộ chính trị trong nước tại một hơn nhiều so với việc không đồng tác kết nạp làm thành viên EC là do quyết định của EC.

Theo [Financial Times](#)

Trần Quang (gt)